

Sygn. akt I A Ca 199/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński
Sędziowie	:	SA Jadwiga Chojnowska (spr.) SA Irena Ejsmont - Wiszowata
Protokolant	:	Iwona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 30 sierpnia 2017 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **we W.**

przeciwko **A. G.**

o zapłatę

na skutek apelacji **powoda**

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 21 grudnia 2016 r. sygn. akt I C 168/16

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

(...)z siedzibą we W. w pozwie skierowanym przeciwko A. G. wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 137.063,95 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Łomży nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 23 lutego 2016 r. sygn. akt I Nc 8/16 nakazał pozwanej, aby zapłaciła w terminie dwóch tygodni kwotę 137.063,95 zł wraz z ustawowymi odsetkami

od dnia 19 lutego 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 6.400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, albo wniosła w tym terminie sprzeciw.

Pozwana wniosła sprzeciw, w którym domagała się oddalenia powództwa.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Łomży oddalił powództwo (pkt. I) i zasądził od powoda na rzecz adwokata W. P. kwotę 7.200 zł., powiększoną o należny podatek VAT, tytułem wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu (pkt. II) oraz nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łomży kwotę 2.252 zł. tytułem wydatków wyłożonych z sum budżetowych (pkt. III).

Sąd ustalił, że w dniu 12 listopada 2008 r. pozwana złożyła wniosek o udzielenie pożyczki gotówkowej, a w dniu 21 listopada 2008 r. zawarła z Bankiem (...) w W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...) na kwotę 92.000 zł brutto, z czego kwota 90.000 zł stanowiła pożyczkę, a kwota 2.000 zł skredytowaną opłatę przygotowawczą. Oprocentowanie nominalne pożyczki brutto w skali roku wyniosło 14,49%. Zgodnie z umową pożyczka miała być spłacona w 84 ratach wynoszących 1.749 zł, płatnych co miesiąc do dnia 21-go każdego miesiąca. Termin płatności pierwszej raty przypadł na dzień 21 grudnia 2008 r., a termin płatności ostatniej – na dzień 21 listopada 2015 r. W § 2 pkt. 12 Bank zastrzegł następującą kolejność zaliczania spłaconych rat pożyczki na poczet swoich należności z tytułu udzielonej pożyczki: 1) należne opłaty, 2) odsetki od udzielonej pożyczki, 3) udzielona pożyczka, przy czym zastrzegł też prawo do zmiany kolejności zaliczania spłat. W § 2 pkt 20 przewidziano po stronie Banku prawo wypowiedzenia umowy, w formie pisemnej z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia w przypadkach określonych przepisami prawa, w szczególności w razie niespłacenia przez pożyczkobiorcę w terminach wynikających z umowy pełnych rat pożyczki za dwa okresy płatności, o ile Bank wyznaczy dodatkowy termin do spłaty zaległości wynoszący co najmniej 7 dni od daty otrzymania przez pożyczkobiorcę wezwania do zapłaty pod rygorem wypowiedzenia umowy i w tym terminie pożyczkobiorca nie spłaci zaległości oraz naruszenia przez pożyczkobiorcę innych, niż spłata rat postanowień.

W § 2 pkt 21 umowy ustalono, że jeżeli pożyczkobiorca nie spłaci swoich zobowiązań wobec Banku w terminie wskazanym w wypowiedzeniu, cała kwota pożyczki powiększona o należne odsetki i opłaty staje się wymagalna, a Bank przystępuje do zaspokojenia swoich wierzytelności z tytułu umowy w postępowaniu egzekucyjnym. Jednocześnie pozwana złożyła oświadczenie o poddaniu się w zakresie wynikającym z umowy pożyczki egzekucji świadczeń pieniężnych do kwoty 180.000 zł, do której Bank mógł wystawić tytuł egzekucyjny i do dnia 31 grudnia 2020 r. wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności (§ 4 pkt 7).

Pozwana na poczet spłaty pożyczki dokonała 21 wpłat na łączną kwotę 31.960 zł (ostatnia w dniu 4 października 2010 r.). Bank wypowiedział umowę pożyczki w dniu 24 listopada 2010 r. w związku z czym jego wierzytelność stała się wymagalna. W dniu 3 grudnia 2013 r. wystawił przeciwko pozwanej bankowy tytuł egzekucyjny (zwany dalej: (...)) na łączną kwotę 84.477,29 zł, a w dniu 20 grudnia 2013 r. złożył wniosek o nadanie mu klauzuli wykonalności. Sąd Rejonowy w Zambrowie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny w W. Mazowieckiem nadał klauzulę wykonalności (...) postanowieniem z dnia 24 grudnia 2013 r.

W dniu 28 stycznia 2014 r. Bank złożył wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko pozwanej w celu wyegzekwowania należności głównej w kwocie 79.628,82 zł wraz z odsetkami umownymi oraz dalszymi odsetkami umownymi, a także opłatami manipulacyjnymi.

Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2014 r. Komornik Sądowy na wniosek wierzyciela (Banku) umorzył wszczęte przeciwko pozwanej postępowanie egzekucyjne i ustalił koszty postępowania.

W dniu 26 listopada 2014 r. Bank zawarł z (...)z siedzibą we W. umowę sprzedaży wierzytelności, na podstawie której Bank zbył na rzecz (...) swą wierzytelność przysługującą od pozwanej w związku z udzieloną jej i niespłaconą w całości pożyczką. Wysokość zobowiązania wynikająca z wyciągu ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego i ewidencji analitycznej z dnia 2 lutego 2016 r. wyniosła łącznie 137.063,95 zł, w tym należność główna w kwocie 79.334,11 zł i odsetki w kwocie 57.729,84 zł. Łączna kwota zadłużenia pozwanej do dnia sprzedaży wierzytelności wyniosła 130.292,70 zł, z czego 80.533,81 zł stanowiła kwota niespłaconego kapitału pożyczkowego, 2.990,22 zł - niespłacone

odsetki umowne, 69,07 zł - odsetki umowne od należnych a niespłaconych w terminie kwot pożyczki oraz 46.699,60 zł - odsetki umowne liczone od dnia 24 listopada 2010 r. do dnia sprzedaży wierzytelności, przy uwzględnieniu kwot wyegzekwowanych w postępowaniu egzekucyjnym w łącznej wysokości 344,71 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny sprawy Sąd oddalił powództwo i wskazał, że pozwana nie kwestionowała cesji wierzytelności i przedłożonych na tę okoliczność dokumentów. Kwestionowała natomiast wysokość zadłużenia (na tę okoliczność przedłożyła dowody wpłat) oraz podniosła zarzut przedawnienia. W celu ustalenia rzeczywistego stanu zadłużenia pozwanej, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu ekonomii – Z. P., który obliczył, że łączna kwota zadłużenia do dnia sprzedaży wierzytelności wyniosła 130.292,70 zł, z czego należność główna to 80.533,81 zł.

Przechodząc do zarzutu przedawnienia Sąd uznał, że w dacie wniesienia pozwu wierzytelność była już przedawniona (art. 117 § 2 k.c., art. 118 k.c. i art. 120 § 1 k.c.). Zauważył, że wymagalność roszczenia Banku wobec pozwanej zależna była od spełniania warunków określonych w § 2 pkt 20 i 21 umowy pożyczki. Przesłanką wymagalności całej kwoty pożyczki powiększonej o należne odsetki i opłaty było niespłacenie przez pozwaną swego zobowiązania w terminie wyznaczonym w wypowiedzeniu (§ 2 pkt 21 umowy pożyczki). Sąd zaznaczył, że w aktach sprawy brak pełnej dokumentacji pożyczkowej, w tym samego wypowiedzenia umowy, które pozwalałoby ustalić kiedy roszczenie stało się wymagalne. Niemniej podkreślił, że sama okoliczność wypowiedzenia umowy przez Bank była bezsporna, a data wymagalności roszczenia wynikała z (...) nr (...), w którym wskazano 24 listopada 2010 r. jako datę początkową naliczania odsetek umownych od kwoty niespłaconej pożyczki. Ponadto data ta jako data wymagalności roszczenia została przyjęta przez biegłego do przeprowadzenia obliczeń rzeczywistej wysokości zadłużenia, a założenia biegłego nie były przez strony kwestionowane. Co więcej – na datę 24 listopada 2010 r. wskazał także pełnomocnik pozwanej. Mając powyższe na uwadze Sąd jako miarodajną dla obliczenia terminu przedawnienia przyjął właśnie tę datę.

Zdaniem Sądu bieg terminu przedawnienia roszczenia został przerwany względem pierwotnego wierzyciela (Banku) na skutek złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności (...), a następnie na skutek złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Jednakże – jak wynikało z zaprezentowanych przez Sąd judykatów –(...) we W. jako nabywca wierzytelności niebędący bankiem, nie mogła powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną podjęciem czynności związanych z dochodzeniem roszczenia na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2016 r. III CZP 29/16 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16). Wprawdzie w myśl art. 509 § 2 k.c. w razie cesji wierzytelności na nabywcę przechodzi ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi, a zatem nabywca – co do zasady – wstępuje w sytuację prawną cedenta (w tym również w zakresie przedawnienia), jednakże nie dotyczy to wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym.

Sąd powołał się także na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym wniosek o wszczęcie egzekucji nie przerywa biegu przedawnienia także w sytuacji, w której komornik umorzył postępowanie egzekucyjne na wniosek wierzyciela, który w toku tej egzekucji dokonał przelewu wierzytelności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14 i postanowienie z dnia 5 października 2016 r., III CZP 52/16). Zaznaczył też, że nabywca wierzytelności przez umowę przelewu uzyskuje jedynie prawo do wierzytelności objętej dotychczasowym tytułem wykonawczym, a nie uprawnienie do kontynuowania wszczętego wcześniej przez inny podmiot postępowania egzekucyjnego. Z racji następstwa prawnego w wyniku przelewu wierzytelności, prawo stwierdzone w tytule egzekucyjnym na rzecz dotychczasowego wierzyciela wygasa wskutek przejścia na inny podmiot, a tym samym wygasa uprawnienie do prowadzenia postępowania egzekucyjnego przez pierwotny podmiot. Skutki wiążące się z prowadzeniem postępowania egzekucyjnego na podstawie tytułu wykonawczego odnoszą się tylko do występujących w tym postępowaniu podmiotów i tego tytułu wykonawczego, na podstawie którego egzekucja była prowadzona. Inne podmioty, w tym nabywca wierzytelności nie mogą z nich korzystać. Zdaniem Sądu należy zatem przyjąć, że po umorzeniu postępowania egzekucyjnego, przedawnienie rozpoczęłoby bieg na nowo, zgodnie z art. 124 k.c., jednak w tych samych, wynikających z tytułu wykonawczego granicach podmiotowych. Brak podstaw do twierdzenia, że skutek rozpoczęcia biegu przedawnienia na nowo po umorzeniu postępowania egzekucyjnego może odnosić się do sytuacji,

w której uprawnionym do wszczęcia ponownej egzekucji jest już wierzyciel inny, niż wymieniony w pierwotnym tytule wykonawczym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd stwierdził, że w stosunku do strony powodowej termin przedawnienia biegł bez przerwy od daty wymagalności należności w związku z wypowiedzeniem umowy pożyczki przez pierwotnego wierzyciela. Skutkiem upływu terminu przedawnienia była zaś możliwość uchylenia się od zaspokojenia roszczenia (art. 117 § 2 k.c.). Skoro pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia w terminie, to – zdaniem Sądu – nie pozostawało nic innego jak stwierdzić, że roszczenie (zarówno o należność główną, jak też o odsetki za opóźnienie) uległo przedawnieniu.

O kosztach procesu orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. O kosztach sądowych rozstrzygnął na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nakazując pobranie od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.252 zł tytułem wydatków wyłożonych z sum budżetowych (koszty opinii biegłego).

Apelację od tego wyroku wniósł powód zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

- 1) naruszenie art. 203 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez ich zastosowanie i przyjęcie, że złożenie wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego zniweczyło skutki złożenia wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w zakresie przerwania biegu przedawnienia;
- 2) naruszenie art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. w zw. z art. 509 § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że aktualny wierzyciel – strona powodowa, po cesji wierzytelności, nie może powołać się na czynności przerywające bieg terminu przedawnienia, podejmowane przez poprzedniego wierzyciela;
- 3) naruszenie art. 117 § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie i uznanie, że roszczenia strony powodowej są przedawnione a strona pozwana może skutecznie uchylić się od ich zaspokojenia;

W oparciu o powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie kwoty dochodzonej pozwem z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania za obie instancje, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ocenę prawną Sądu I instancji, że roszczenie powoda nie mogło zostać uwzględnione z uwagi na skutecznie podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia. Sąd Okręgowy dokładnie prześledził tok podejmowanych przez pierwotnego wierzyciela czynności zmierzających do wyegzekwowania należności, rozważył ich wpływ na bieg terminu przedawnienia (przerwy) oraz możliwość uwzględnienia tych okoliczności po stronie nowego wierzyciela – niebędącego bankiem. Na tym tle przedstawił obszerny i trafny wywód prawny, odwołując się do bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, w tym uchwały z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16. Sąd Apelacyjny – z uwagi na szerokie i szczegółowe omówienie wszystkich istotnych w sprawie kwestii w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku – nie widzi potrzeby ponownego ich przytaczania (tym bardziej, że apelacja strony skarżącej stanowi w istocie polemikę z niekorzystnym rozstrzygnięciem).

W ramach postępowania apelacyjnego dodać wypada – tytułem rozwinięcia wywodów Sądu I instancji i potwierdzenia ich słuszności – że Sąd Najwyższy w najnowszej uchwale z dnia 9 czerwca 2017 r. (III CZP 17/17) stwierdził wprost, iż wniosek o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia objętego tym tytułem wobec cesjonariusza niebędącego bankiem. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy dokonał niejako podsumowania swych dotychczasowych poglądów odnośnie możliwości korzystania przez nabywcę wierzytelności (który sam nie mógł posługiwać się (...)) z przerw biegu przedawnienia wynikających z podjęcia określonych czynności procesowych na podstawie tego tytułu. Przywołał tutaj uchwałę Sądu Najwyższego

z dnia 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2016 r., III CZP 60/16 (nie publ.), w których została wyrażona ogólna myśl, że przerwa biegu przedawnienia wynikająca z dokonania czynności związanych z bankowym tytułem egzekucyjnym odnosi skutek wyłącznie wobec podmiotu, który mógł wystawić ten tytuł i dochodzić na jego podstawie roszczeń (jeżeli zatem nabywca wierzytelności nie może posługiwać się (...) przerwa biegu przedawnienia nie ma do niego zastosowania i z chwilą przeniesienia wierzytelności traktuje się ją tak, jak gdyby nie miała miejsca). Jakkolwiek konkluzja ta odnosiła się do wniosku o wszczęcie egzekucji jako zdarzenia przerywającego bieg przedawnienia, to Sąd Najwyższy w omawianej uchwale przyjął, że zaprezentowane w tych judykatach uwagi można odnosić także do innych czynności, których podstawę stanowi bankowy tytuł egzekucyjny, w tym do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Sąd Najwyższy w przytoczonej uchwale podkreślił też, że co do zasady skutki przerwy biegu przedawnienia wywołanej przez zbywcę wierzytelności odnoszą się także do cesjonariusza, bowiem nabywa on wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała ona zbywcy (także pod względem „stanu” jej przedawnienia). W konsekwencji – jeżeli bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu, cesjonariusz - wstępując w tę samą sytuację, w której w chwili zbycia wierzytelności pozostawał cedent - zostaje objęty skutkami tej przerwy. Jednakże te ogólne reguły – jak zaznaczył Sąd Najwyższy – nie mają zastosowania do przerwy biegu przedawnienia, która została spowodowana dochodzeniem roszczeń na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego. W wypadku tego tytułu należy bowiem przyjąć wyjątek od zasady ogólnej, zgodnie z którą nabywca wierzytelności przejmuje ją w takiej postaci, w jakiej przysługiwała ona zbywcy. Jeżeli podstawę przerwy biegu przedawnienia stanowiła czynność związana z bankowym tytułem egzekucyjnym, skutki tej przerwy powinny zostać uzależnione od charakteru podmiotu, który nabył wierzytelność. Może on powołać się na przerwanie biegu przedawnienia przez cedenta jedynie wówczas, gdy sam mógłby posłużyć się w obrocie bankowym tytułem egzekucyjnym. W ocenie Sądu Najwyższego za takim stanowiskiem przemawiają zarówno względy konstrukcyjne, jak i aksjologiczne. Zasadniczym założeniem jest bowiem, by bankowy tytuł egzekucyjny, będąc szczególnym przywilejem – dostępnym jedynie wybranej grupie wierzycieli, nie mógł być stosowany w nadmiernie szerokich granicach, tj. służyć także innym podmiotom, którym ustawodawca nie przyznał możliwości posłużenia się tym instrumentem. Założenie to – zdaniem Sądu Najwyższego – wzmacnia także argumentacja konstytucyjna, oparta na uznaniu przez Trybunał Konstytucyjny regulacji bankowego tytułu egzekucyjnego za sprzeczną z konstytucją (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., P 45/12).

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy należy stanowczo i definitywnie stwierdzić, że wszystkie czynności podejmowane przez Bank w celu wyegzekwowania należności – przerywające bieg terminu przedawnienia (wniosek o nadanie klauzuli wykonalności (...) z dnia 3 grudnia 2013 r., wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko pozwanej z dnia 28 stycznia 2014 r.) nie mogą być zarachowane na konto obecnego wierzyciela – niebędącego bankiem (abstrahując już od podniesionej w apelacji kwestii zniweczenia skutków przerwy biegu przedawnienia spowodowanej złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji poprzez późniejsze złożenie wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego – por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CZP 103/14).

W konsekwencji, biorąc pod uwagę, że roszczenie Banku stało się wymagalne w dniu 24 listopada 2010 r., a przerwy biegu przedawnienia na skutek podejmowanych czynności dotyczących (...) nie mogą być zarachowane na konto obecnego wierzyciela (niebędącego bankiem) – w ślad za Sądem I instancji stwierdzić trzeba, że trzyletni termin przedawnienia upłynął w dniu 24 listopada 2013 r. Skoro zatem powód wniósł pozew w dniu 15 lutego 2016 r., a pozwana podniosła zarzut przedawnienia, to powództwo nie mogło zostać uwzględnione.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego, na które złożyły się koszty wynagrodzenia adwokata ustanowionego z urzędu stronie pozwanej, rozstrzygnął na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. i w oparciu o § 8 pkt. 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. Wskazać należy, iż zgodnie z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w sprawie cywilnej, w której kosztami procesu został obciążony przeciwnik procesowy strony korzystającej z pomocy udzielonej przez

profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu, koszty ponoszone przez Skarb Państwa Sąd przyznaje po wykazaniu bezskuteczności ich egzekucji.

(...)